

Вебинар тақырыбы: Түйе шаруашылығында интенсивті машинамен сауу технологиясы

Мақсаты: Түйе шаруашылығында сауын түйелерді машинамен сауу технологиясын қолданудың маңызы мен болашағы.

Міндеттері:

- түйе шаруашылығында сүт индустриясын дамытудың алғы шарттары;
- түйелерді машинамен саудың теориялық негіздерін жеткізу;
- түйелерді машинамен сауу технологиясын өндіріске ендіру тиімділігі;
- интенсивті машинамен сауу технологиясының мәселелерін талқылау.

Фермерлер үшін практикалық құндылығы

Түйе шаруашылығымен айналысатын фермерлер түйелердің тұқымдық, өнімдік және желін мен үрпінің морфологиялық қасиеттерін бағалап, машинамен сауу технологиясын түйе шаруашылығында сүт индустриясын дамытуда тиімді қолданады.

ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ

ТЕЗИС	ЕГЖЕЙЛЕРІ
Түйелерді машинамен сауу түйе шаруашылығында интенсивті технологияларды дамытудың негізгі көзі	Объективті және субъективті факторлар негізінде түйе шаруашылығында машинамен сауу мүлдем жоқтың қасы
Популяциядағы сүт бағытындағы түйелердің аздығы	Сүт бағытындағы аруана тұқымды түйелер жалпы түйелердің 11%-ын құрайды, ал нар түйелер 3-4%-дан аспайды. Сүт бағытындағы қазақ бактриан тұқымы 10-15%-ды құрайды
Сауын түйелердің желіні мен үрпісінің машинамен саууға ыңғайлы пішінінің кемдігі	Машинамен саууға тостаған тәріздес және домалақ желінді, сонымен қатар үрпі пішіндері цилиндрлі және конус тәрізді түйелер санының аздығы
Түйелерді машинамен саууда арнайы аппараттардың жеткіліксіздігі	Түйелерді машинамен саууда сиырға, қойға және ешкіге арналған қондырғылармен саууда
Қазіргі кезде түйелерді негізінен қолмен саууда	Түйелерді қолмен саууда негізінен көктемгі- жазғы маусымда 3 рет, ал күз-қыста 2 рет қолданылуда
«Оңтүстік-Батыс мал және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС «Түйе сүтін және шұбат өндірудің түйелерді машинамен сауудың индустриалды-инновациялық технологиясы» жобасы жасалынған	Жоба негізін 30 патент құрайды. Жобаның артықшылығы – түйелерді машинамен сауудың толық технологиясы

Түйе желінінің құрылыс ерекшелігі

Түйе желінінің анатомиялық құрылысы және физиологиялық сүт бөлуі жағынан басқа мал желініне қарағанда едәуір айырмашылығы бар

Желіннің сырты жұмсақ әрі серпінді терімен қапталған. Жазда тықыр келеді, ал қыста оны жүн талшықтары басады. Желін өз алдарына бөлек сегіз жүйеден құралған екі қосалқы жартыдан тұрады

Желіннің іші оң және сол жартыға, ал жартылар өз кезектерінде алдыңғы және артқы бөліктерге дәнекер тканьдар арқылы бөлінеді. Сонымен желін 4 бөліктен тұрады. Екі жүйеден құралатын әр бөлік альвеолалардан, сүт каналдарынан және желін үрпіне келіп жалғасатын сүт жүретін жолдардан тұрады.

Желіннің алдыңғы бөліктері едәуір жақсы жетіледі. Әр желін екі цистернадан тұрады. Желін түбі деңгейінде сүт цистернасы дөңгелек қыртысы без қабаттары және соратын бөлімдерінен тұрады. Без қабатты бөліміне 12 сүт жолы келіп ашылады

Сауынаралық үзіліс кезінде желін цистерналары бос, желін көлемі кішкене, сыртқы желін терілері салбыраңқы болады. Сауын кезінде цистерналар сүтке толып, желіндерінің көлемі және ұзындығы екі есе өседі

Мұндай биологиялық ерекшеліктердің інгендерді саууға үйретуде, сауын технологиясын ұйымдастырғанда айрықша маңызы бар

Машинамен сауу технологиясы

Інген сауатын арнайы сауу аппараты әлі жасалған жоқ. Оларды сауу үшін сериялап шығарылған сиыр саууға арналған АД-100, ДАС-2Б аппараттарын пайдалануға болады. Бұл аппараттармен інген сауу үшін сүт, ауа шлангілерін және сауу стакандарын, яғни сүт бөлінуге тікелей әсер ететін тораптары сәл өзгертіп пайдаланады

Сауу аппаратының коллекторын да жеңілдету қажет, өйткені оның салмағы сауу стаканының салмағына, емшек резеңкесінің алдыңғы бөлігінің формасына және пульсатор тактісінің ара қатынасына тығыз байланысты

Сауу аппараты қолайлы жұмыс істеуі үшін мынандай параметрде болуы шарт: жүйедегі вакуум – 0,6 мм сынап бағанасы, пульсация саны – минутына 50-60, такт ара қатынасы – 65-35%

Інгенді машинамен саууды ойдағыдай енгізу үшін тұрақты жұмыс істейтін фермаларды электр энергиясымен, ал маусымдық фермаларды тоқтаусыз жұмыс істейтін іштен жанатын двигательдермен қамтамасыз ету қажет

Фермада жұмыс істейтін адамдар сауу қондырғысы мен аппараттардың құрылысын, машинамен сауу технологиясын жетік меңгеруі, байқалған ақауларды түзете білуі тиіс

Сонымен қоса оларға дер кезінде техникалық күтім жасалуы, қосалқы бөлшектердің, жуу құралдарының, ыстық және салқын судың жеткілікті қоры болуы қажет

Сауу станогының, сауу алаңының және інгенді машинамен сауатын орынның құрылымы

Машинамен сауу технологиясын енгізер алдында оларды әуелі станок пен сауын алаңына, жаңа күтіп-бағу режиміне және саууға үйрету қажет. Ол үшін арнайы сауын станоктары керек

Сауу станогының құрылысы мен қолайлы өлшемі: станоктың биіктігі – 220 см, жалпы ұзындығы – 200 см, станоктың түйені бекітетін бөлігінің ұзындығы – 165 см, ені – 90 см, сауу алаңын қоршау шарбағының биіктігі – 85 см. Станоктың сол жақ қабырғасына қоршау шарбағының биіктігі екеуін орнатады, оның төменгісі інгеннің тебуінен, ал екіншісі (жоғарғысы) тістеуінен қорғайды

Жоғарғы шарбақты төменгісінен 50 см биіктікте орнатады. Оң жақ қабырғасына төменгі шарбақты 70-75 см биіктікте, бота енесін емін-еркін келіп еметіндей етіп орнатады. Інгенді станокқа екі көлденең сырықпен бекітеді, оның алдыңғысы кеуде, ал артқысы – сирақ тұсына келтіріледі

Сауу алаңына қатар-қатар етіп 5-10 станок қойылады. Станок саны сауылатын інген санына байланысты болады. Сауылатын інгендер неғұрлым көп болса, алаң да соғұрлым сыйымды болуы тиіс. Мұның өзі інгендерді станокқа кіргізуге, сондай-ақ оны орнықты етіп қондыруға кететін уақытты едәуір азайтады

Інгенді машинамен сауатын орын – қабылдау базасынан, бота қамайтын қорадан, сауу алаңынан және сауыншы мен оның көмекшісінің жұмыс алаңынан тұрады

База әр інгенге шаққанда 8, ботаға 3 шаршы метрден келетіндей етіп жасалады. Сауу алаңы мен станоктарды ағаштан немесе металл трубадан салуға болады

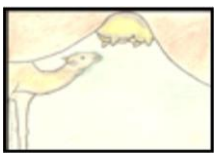
КЕЙС

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ, ОРДАБАСЫ АУДАНЫ,
«АЛТЫБАС КТА» ЖШС

- түйе саууға арналған жаңа сауу аппаратының тәжірибелік үлгісі;
- түйе сауу машинасының тәжірибелік үлгілері
- сұрыптау талабымен машинамен сауу технологиясы және түйені осы технологияға дағдыландыру тәсілі

Иллюстрация

ТҮЙЕЛЕРДІ МАШИНАМЕН САУУ ТЕХНИКАСЫ

Сүт берілуді стимуляциялау

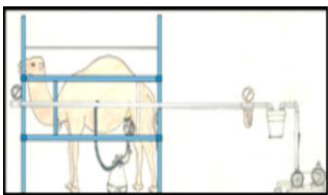
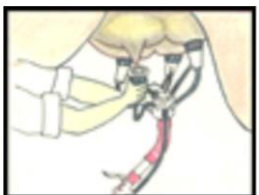
Желінін сүлгімен сүрту

Сауу стақанын бекіту

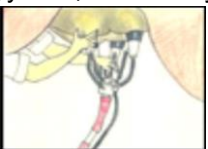
Сауу стақанын кигізудің тәртібі

Сауу стақанын кигізу

Түйені сауу

Сауып бітіру

Сауу стақанын шешу

Сүтті құйып алу

ФЕРМЕРЛЕРГЕ ҰСЫНЫСТАР

1. Сауын түйелерді тұқымына, сүт өнімділігіне, желін және үрпі пішініне байланысты бағалау және тиімді типтерін таңдап алу.
2. Сауын түйелерді машинамен сауу үшін тиісті жағдайларды қалыптастыру және оны жүзеге асыру үшін технологиялық процестерді сақтау.
3. Сауын түйелерді машинамен сауудың экономикалық тиімділігін жүзеге асыру және ұдайы бағалау.
4. Түйе сауудың есебін жүргізіп отыру.

«Оңтүстік-Батыс мал және өсімдік шаруашылығы
ғылыми-зерттеу институты» ЖШС
Басқарма төрағасы

С.Ә.Қаныбеков

Эксперт:

Тенлибаева А.С.